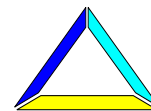


**НІМЕЦЬКА КОНСУЛЬТАТИВНА ГРУПА З ПИТАНЬ  
ЕКОНОМІКИ ПРИ УРЯДІ УКРАЇНИ**



проф. Лутц Хоффманн Німецький Інститут економічних досліджень, Берлін	д-р Лоренц Шомерус, Статс-секретар у відставці Федеральне Міністерство економіки і технологій, Берлін	
Консультативна група у Києві	д-р Фолькхарт Вінценц Рікардо Джуччі проф. Штефан фон Крамон-Т. Феліцітас Мьоллерс д-р Петра Опітц д-р Ульріх Тіссен д-р Крістіан фон Хіршхаузен Людвіг Штрівє	Інститут Східної Європи, Мюнхен Німецький Інститут економічних досліджень, Берлін Університет м. Геттінген, Інститут аграрної економіки Deutsche Bank Research, Франкфурт Німецький Інститут економічних досліджень, Берлін Німецький Інститут економічних досліджень, Берлін Німецький Інститут економічних досліджень, Берлін Університет м. Геттінген, Інститут аграрної економіки

Бюро: 01001, Київ, вул. Хрещатик, 30  
Тел. 0038 044 228 63 42, 0038 044 228 63 60, факс 0038 044 228 63 36, Email: germanad@public.ua.net

**06**

**До питання щодо оподаткування суб'єктів малого підприємництва в  
Україні**

**Зміст**

- 0 Резюме
- 1 Вступ
- 2 До питання про значення малих підприємств для економіки України
- 3 Оподаткування як проблема для підприємств
- 4 Існуюча система оподаткування малих підприємств
- 5 Критика існуючої системи оподаткування
- 6 Пропозиція щодо покращання оподаткування малих підприємств

**0. Резюме**

Результати останніх опитувань підтверджують, що оподаткування є величезною проблемою для підприємств, незалежно від їхніх розмірів. Запровадження в 1998 році різних систем оподаткування для малих та середніх підприємств сприяло послабленню цієї проблеми і виявилось досить “прибутковим” і з фіскальної точки зору. Однак, на наш погляд, необхідно реформувати законодавчі положення з оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні, перш за все з метою забезпечення більшої прозорості, уніфікованого підходу до оподаткування різних підприємств та стабільності соціального страхування. Наші пропозиції з реформування загального податку такі:

- зменшити кількість систем оподаткування малих підприємств до, скажімо, двох: єдиного податку для кіосків (без обов'язкового ведення бухгалтерського обліку) і єдиний податок для решти малих підприємств (з обов'язковим поданням звітності доходів та видатків);
- не запроваджувати місцевого “нормативного доходу”, а зберегти теперішній граничний обсяг обороту (0,5 млн. гривень для фізичних осіб та 1 млн. гривень на

- рік для юридичних осіб) або ж запровадити єдиний граничний обсяг обороту в розмірі середнього арифметичного наведених вище показників;
- індексувати граничний обсяг обороту відповідно до рівня інфляції;
  - включити до єдиного податку для малих підприємств всі податки та обов'язкові платежі, за винятком податку на додану вартість та соціальних відрахувань;
  - надати можливість нижчим рівням державної влади користуватися надходженнями, отриманими від оподаткування малих підприємств.

## 1. Вступ

Інструмент спрощеної системи оподаткування малого бізнесу було запроваджено у 1998 році як рішучий захід для сприяння розвитку малих та середніх підприємств та для подолання тіньової економіки. Хоча всі зацікавлені сторони (наприклад, підприємства, уряд та податкова адміністрація) принципово схвалили цей інструмент і оцінили його як успіх у реформуванні податкової сфери, проте тепер практично скрізь виникають сумніви щодо формування цього податку. Ці сумніви стосуються не податкових ставок, а обсягу обороту, кількості систем оподаткування, тих податків та обов'язкових платежів, що їх можуть компенсувати ці різні види податків для малого бізнесу (мається на увазі, єдиний податок, фіксований податок, ринковий збір, податок на промисел та спеціальний торговий патент), та розподілу надходжень від оподаткування малого бізнесу між рівнями державної влади. Накопичений за два роки досвід дії цього податку в Україні дає можливість скласти попередню оцінку ситуації та докладно зупинитися на цих сумнівах. Для цього нижче буде наведено невеликий огляд, що ілюструє значення відносно малих підприємств для України, і схематично викладено проблематику традиційної системи оподаткування та існуючої системи оподаткування малих підприємств зокрема. Це дозволить дати критичну оцінку української системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва і внести пропозиції щодо її реформування.

## 2. До питання про значення малих підприємств для економіки України

З-за відсутності точних даних щодо частки малих підприємств у ВВП, ми використовуємо наближені дані щодо рівня зайнятості на малих, середніх та великих підприємствах (таблиці 1 та 2)<sup>1</sup>. Згідно з ними, на малих підприємствах (тобто на підприємствах, що мають до 50 працівників) працює близько третини всіх зайнятих.

---

<sup>1</sup> Ці дані отримані в результаті опитування у першому півріччі 1999 року близько 5000 підприємств та 4000 приватних домогосподарств України за дорученням USAID. Порівн.: Management Systems International, Development Alternatives Incorporated, Kiev International Institute of Sociology (Київський міжнародний інститут соціології), Small and Medium Enterprises Baseline Survey“ (Основні напрямки дослідження малих та середніх підприємств), Київ 2000 р.

Таблиця 1

Україна: Приблизна оцінка кількості підприємств та зайнятості у 1999 році

Клас підприємств	Клас зайнятості	Орієнтовна кількість підприємств	Орієнтовний рівень зайнятості	Орієнтовна доля зареєстрованих підприємств (в %)	Орієнтовний рівень незареєстрованої зайнятості (в %)
	0 (індивідуальні підприємці)	2651433	2651435	24,6	75,4
Малі підприємства	1-5	148976	516947	37,6	62,3
	6-10	104608	850460	94,1	5,9
	11-50	123757	3189226	99,5	0,5
Середні	51-250	33169	4206444	99,5	0,5
Великі підприємства	250+ і більше	10851	9822542	99,4	0,6
	Всього	3073244	21237054		

Джерело: Management Systems International and evelopment Alternatives Incorporated and Kiev International Institute of Soziology (Київський міжнародний інститут соціології), „Small and Medium Enterprises Baseline Survey“ (Основні напрямки дослідження малих та середніх підприємств), Київ 2000

Таблиця 2

Україна: приблизна оцінка рівня зайнятості у 1999 році

Клас зайнятості	Орієнтовна сукупна зайнятість	В % від орієнтовної сукупної зайнятості
Малі підприємства (0-50 працівників)	7.208.068	33,9
Середні підприємства (51-250 працівників)	4.206.444	19,8
Великі підприємства (250+ працівників)	9.822.542	46,3

Джерело: Management Systems International and evelopment Alternatives Incorporated and Kiev International Institute of Soziology (Київський міжнародний інститут соціології), Small and Medium Enterprises Baseline Survey“ (Основні напрямки дослідження малих та середніх підприємств), Київ 2000

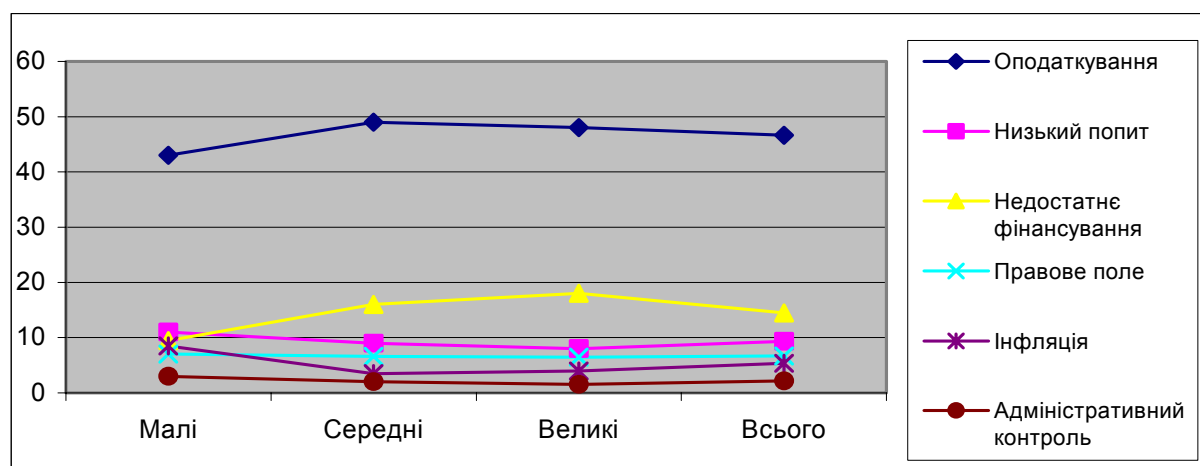
Проте вирішального значення набуває той факт, що практично у всіх економічно розвинутих країнах та у країнах з перехідною економікою група малих підприємств має тенденцію до постійного і відносно значного зростання рівня зайнятості. Тому саме ця група підприємств дуже важлива для проведення економічної політики.

### 3. Оподаткування як проблема для підприємств

З опитування підприємств було виявлено, що їхня найбільша проблема – це оподаткування. Графік 1 показує, що ця оцінка практично не залежить від розмірів підприємства. В списку проблем підприємництва за важливістю з великим відривом за цією проблемою йдуть такі проблеми як обмежене фінансування, низький попит на вже випущену продукцію підприємства, інфляцію та адміністративне втручання.

Графік 1

**Україна: Найважливіші труднощі розвитку підприємств у 1999 році (у % від опитаних підприємств)**



Джерело: Management Systems International and development Alternatives Incorporated and Kiev International Institute of Soziology (Київський міжнародний інститут соціології), „Small and Medium Enterprises Baseline Survey“ (Основні напрямки дослідження малих та середніх підприємств), Київ 2000 р., с. 66.

Який же аспект оподаткування найбільш обтяжливий для підприємств? Це величина ставки податку чи скоріше витрати на дотримання податкових законів (велика кількість податків, часті зміни в податковому законодавстві, клопіткі перевірки підприємств)? Останні репрезентативні опитування показали, що обидва ці аспекти мають велике значення:

29 відсотків малих підприємств (тобто тих, на яких працює до 50 працівників) зазначили, що сплачені податки (без врахування ПДВ) становлять 21-30 % їхнього обороту.<sup>2</sup> А 48 % підприємств повідомили, що податкові платежі перевищують 30 % їхнього обороту.

Що стосується адміністративних витрат, то 61 % підприємств вказали, що потребують спеціальну людину, яка б займалася виключно питаннями оподаткування. За їхніми даними, вони сплачують в середньому до 9 податків. (Проте є міста, де ця кількість значно більша, наприклад 17 у Луганську).

На питання щодо того, які податки та обов'язкові платежі є основними підставами для діяльності в тіньовому секторі економіки, то в 1999 році такими виявилися податок на прибуток підприємств, соціальні відрахування та ПДВ.<sup>3</sup>

<sup>2</sup> International Finance Corporation (Міжнародна фінансова корпорація), „The State of Small Businesses in Ukraine. An IFC Survey of Ukrainian Small Enterprises“ „Становище малого бізнесу в Україні. Дослідження МФК українських малих підприємств), червень 2000 р., с. 35;

<sup>3</sup> ПДВ через відрахування попереднього податку за нормальних умов обтяжує не підприємство, а кінцевого споживача. В цьому аспекті дещо несподівано, що підприємства вказують, що саме ПДВ – це той податок, що є для них найбільшим тягарем. Цьому можна знайти лише таке пояснення: в українських бюджетно-податкових органах можливо є зловживання цим податком, тому і застосовується досить клопіткий адміністративний режим по ПДВ, а відшкодування податку частенько відбувається з порушенням встановлених термінів.

Очевидно, що, на думку підприємств, вони несуть велике навантаження через податки та платежі, а також через адміністративні витрати на дотримання податкових законів.

Отже, суттєве значення має те, що малі підприємства у рейтингу різних можливих елементів податкової реформи, направлених на скорочення тіньової економіки вказують на два важливі заходи, що мають великий відрив від решти:

- скорочення кількості податків, а також
- спрощення необхідної податкової декларації.

Інструмент запропонованої нами системи оподаткування малих підприємств задовольняє обидві вимоги.

#### 4. Існуюча система оподаткування малих підприємств

Існуюча система оподаткування доходу малих підприємств передбачає можливість вибору малими підприємствами традиційної системи оподаткування, з одного боку, та цілою низкою спеціальних систем оподаткування малого бізнесу, з іншого. Єдиний податок можуть обирати підприємства, що мають до 50 працівників та оборот до 1 млн. гривень. За нашими оцінками, оборот переважної більшості підприємств, що мають до 50 працівників, не перевищує 1 млн. гривень, отже, вони можуть обрати таку систему оподаткування.<sup>4</sup> Тобто, сплату цього податку може обрати досить значна кількість підприємств-близько 30% загальної зайнятості.

Виходячи з очікуваних податкових надходжень у 2000 та 2001 році, так званий єдиний податок є податком, що забезпечує найбільші надходження до бюджету серед існуючих варіантів оподаткування малого підприємництва (таблиця 3). Він поширюється на фізичних осіб, що мають до 10 працівників та чий оборот не перевищує 500.000 гривень; а також на юридичних осіб, що мають до 50 працівників та чий оборот не перевищує 1.000.000 гривень. Податкова ставка становить 6% від обороту при сплаті підприємствами ПДВ окремо, або 10%, якщо єдиний податок має замінити і ПДВ. (Незалежно від єдиного податку існує зобов'язання по обов'язковому веденню бухгалтерського обліку для контролю оборотом). Ще одна важлива система оподаткування малого бізнесу (так званий фіксований податок) поширюється на малі підприємства (фізичні особи), що мають до 5 працівників і чий оборот не перевищує 7000 неоподаткованих мінімальних доходів (в даний час 17 гривень, тобто оборот може сягати майже 119.000 гривень).<sup>5</sup> Цей податок встановлюється муніципальними органами в розмірі від 20 до 100 гривень (плюс 50% на кожного працівника) на місяць, в залежності від виду діяльності.

Крім того, існують ще три можливі податки для дуже малих підприємств, які у заданих межах встановлюються місцевою адміністрацією, це так звані "торгові патенти" (для підприємств, що надають побутові послуги та ведуть торговельну діяльність), податок на промисел фізичних осіб, що здійснюють нерегулярний продаж

<sup>4</sup> За нашими дуже приблизними оцінками по народному господарству в цілому на одного працівника в середньому припадає оборот в розмірі приблизно 5-10.000 гривень.

<sup>5</sup> Цей фіксований податок заміняє податок з доходу або прибутку, внески до фонду шляхового будівництва та соціальні відрахування.

виготовлених чи куплених товарів ) та ринковий збір (для підприємств, що здійснюють продаж сільськогосподарської продукції).<sup>6</sup>

Хоча ці податки були запроваджені ще в лютому та червні 1998 року, дані по цим податковим надходженням наводяться лише починаючи з 1999 року (таблиця 3).

Таблиця 3

Україна: Надходження від оподаткування малих підприємств у 1999 –2001 роках (в млн. гривень, якщо не вказано інакше)

	Орієнтовна кількість зареєстрованих підприємств у 1999 р. <sup>1)</sup>	1999	2000 план	2001 план
Єдиний податок	/.	115,6	391	395
Фіксований податок	/.	193,4	219	224
Торговий патент	/.	294,5	253	253
Ринковий збір	/.	167,6	193	200
Податок на дрібних ремісників	/.	13,8	14	6
Сума	929.842	784,9	1030	1078

<sup>1)</sup> Приблизні дані по загальній кількості підприємців, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю, малих та середніх підприємств, що обирають певну систему оподаткування малого бізнесу. Оцінка базується на публікації: International Finance Corporation (Міжнародна фінансова корпорація), „The State of Small Businesses in Ukraine. An IFC Survey of Ukrainian Small Enterprises“ „Становище малого бізнесу в Україні. Дослідження МФК українських малих підприємств“, червень 2000 р., с. 36 і далі.

Для оцінки прибутковості різних систем оподаткування малого бізнесу треба порівняти відповідні податкові надходження, скажімо, з кількістю малих підприємств, їхнім ВВП або їхнім оборотом, або прибутком. Оскільки на даний час нема можливості отримати такі дані, то тут буде зроблену попередню (приблизну) оцінку не лише кількості малих підприємств (які мають до 50 працівників), що сплачують загальний податок, а й їхнього сукупного ВВП та сукупного обороту.

- Оцінка кількості підприємств, що сплачують єдиний податок:

За результатами вище згаданого репрезентативного опитування малих та середніх підприємств, що проводилось у 1999 році,<sup>8</sup> (далі скорочено як “МФК”), на той час було зареєстровано 652.255 індивідуальних підприємців, 56.015 малих підприємств, що мали від 1 до 5 працівників, та 98.436 таких, що мали 6-10 працівників, а також 123.757 середніх підприємств (11-50 працівників), тобто всього було 929.842 зареєстрований малих та середніх підприємств.

<sup>6</sup> Названі податки замінюють податок з доходу або з прибутку, ПДВ, внески до інноваційного фонду, фонду шляхового будівництва, фонду використання природних ресурсів, муніципальні платежі та соціальні відрахування.

<sup>8</sup> International Finance Corporation (Міжнародна фінансова корпорація), „The State of Small Businesses in Ukraine. An IFC Survey of Ukrainian Small Enterprises“ „Становище малого бізнесу в Україні. Дослідження МФК українських малих підприємств“, червень 2000 р., с. 36 і далі.

Під час опитування МФК 54% опитуваних підприємств зазначили, що мають право обрати єдиний податок замість загального оподаткування. Але лише половина цих підприємств обрала єдиний податок. З цього випливає, що у 1999 році всього 27%, тобто близько 251 тис. малих та середніх підприємств обрала єдиний податок. В середньому кожне з цих підприємств сплачувало податок у розмірі близько 3126 гривень на рік, тобто близько 260 гривень на місяць. Розподілити платежі з загального податку по окремих видах загального податку неможливо.

- Оцінка сукупного ВВП цих підприємств:

Оцінка сукупного ВВП цих 251 тис. підприємств проводилась таким чином: за браком точних даних робимо припущення, що частка зайнятості у малих та середніх підприємствах (до 50 працівників) від загальної зайнятості може слугувати приблизним масштабом для розрахунку частки цих підприємств у ВВП, і враховуємо, що лише вказана вище частка 27% від підприємств, що мали право обрати єдиний податок, насправді його обрала. Таким чином, підприємства, що сплачують єдиний податок, в результаті свого господарювання створили приблизно 9,2% ВВП 1999 року (11,7 млрд. гривень). А якщо порівняти це з фактичними надходженнями від єдиного податку, то вони становили 6,7% ВВП підприємств, що сплачують цей податок. Ця попередня оцінка дає нам більш високе значення співвідношення, ніж відношення надходжень від податку на прибуток до ВВП, яке панувало до запровадження єдиного податку.

- Оцінка сукупного обороту цих підприємств:

Оцінка сукупного обороту цих підприємств проводилась так: Якщо середнє значення наведеної вище оцінки обороту на одного працівника (7500 гривень на рік) віднести до оціночної зайнятості на підприємствах, що мають не більше 50 працівників, і знову ж таки врахувати, що лише 27% цих підприємств насправді обрала єдиний податок, то отримаємо орієнтовний сукупний оборот цих підприємств в розмірі 14,6 млрд. гривень у 1999 році. Якщо співвіднести з ним надходження від єдиного податку, то вони становитимуть 5,4 % від оціночного обороту. Це співвідношення теж видається великим.

Тому в аспекті прибутковості можна вважати єдиний податок цілком задовільним та успішним. Ця точка зору цілком поєднується з такою ж позицією податкової адміністрації у 1999 році, яка навіть запропонувала поширити цей податок на більшу кількість підприємств. Однак ця оцінка має деякі обмеження, бо відсутні конкретні цифри по прибутку та обороту підприємств, що мають до 50 працівників, і тому на сьогоднішній день неможливо розмежувати податкове навантаження для дуже малих та середніх підприємств.

Та обставина, що велика частина підприємств, що має право обрати єдиний податок, все ж таки віддає перевагу нормальному оподаткуванню, пояснюється тим, що на момент опитування цей податок ще був відносно новим, і можна сподіватись, що у більш пізній термін більшість цих підприємств перейде до єдиного податку. Можливо, що для деяких підприємств проблема полягає в недостатній інформації про право вибору.

## 5. Критика існуючої системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва

На основі вище наведеного огляду спеціальну систему оподаткування малих підприємств в цілому можна вважати успішною і що цей інструмент варто зберегти. Проте існує декілька проблем, що вимагають реформування даної системи оподаткування :

а) Проблема різноманітності систем оподаткування

Різнманітність систем оподаткування спантеличує малі підприємства. Не зовсім зрозуміло, чому, скажімо, індивідуальний підприємець у секторі послуг, що не має працівників і має оборот менший за 119.000 гривень на рік, може вибирати з трьох систем оподаткування (єдиний податок, фіксований податок і торговий патент). Системи оподаткування мають бути уніфіковані.

Пропозиція щодо уніфікації була розроблена в проекті закону 1999 року для нового податкового кодексу. В ньому запропоновано залишити лише два податки: Для юридичних осіб має діяти 5-відсотковий податок з доходу (до 50 працівників та оборот до 1 млн. гривень). Для фізичних осіб (до 5 працівників та оборот до 200.000 гривень) повинен діяти податок на орієнтовний фіктивний “нормативний дохід” з податковою ставкою у розмірі 10 % від відповідного “нормативного доходу”. Цей “нормативний дохід” встановлюється місцевими радами для різних видів господарської діяльності. Крім того, в новому податковому кодексі пропонується, щоб ці податки замінювали лише податок з прибутку чи доходу та два місцевих податки, тобто не замінювали ПДВ, соціальні відрахування та різні інші платежі.

На наш погляд, для забезпечення більшої прозорості та справедливості необхідно скоротити кількість систем оподаткування малого бізнесу . Треба відмовитись від різного податкового підходу до сплати податків юридичними та фізичними особами. Інакше виникнуть стимули обирати правову форму підприємства в залежності від очікуваного податкового тиску, так що система оподаткування буде створювати викривлення та несправедливість.

На нашу думку, запровадження фіктивного “нормативного доходу” проблематичне: це правило може призвести до різного рівня оподаткування по регіонах і порушити принцип рівності. З того факту, що кожне мале підприємство, навіть якщо мова йде про нерегулярну торгівлю діяльність, у власних інтересах має відповідальність за ведення рахунку прибутків та видатків, впливає, що повинен бути принаймні простий бухгалтерський облік, з якого видно оборот. Цей оборот і має бути базою для загального податку. Проведене вище приблизне визначення прибутковості єдиного податку показало, що можливості маніпулювання оборотом у малих підприємств досить обмежені. Щоб обмежити зловживання, цілком можливо у випадку обґрунтованої підозри у маніпулюваннях оборотом зажадати від відповідного малого підприємства точного бухгалтерського обліку.

Виняток з правила обов’язкового ведення простого рахунку доходів та видатків, на наш погляд, можна зробити лише для кіосків (продаж товарів у місцях, які визначає кожне місто). Таким чином можна аргументувати необхідність скорочення кількості систем оподаткування малого бізнесу до двох:

- Єдиний податок з обороту (на основі рахунку доходів та видатків),
- Єдиний податок для кіосків.

У кожному випадку платник податку має право вибору між єдиним податком та нормальним оподаткуванням.

б) Які податки повинен замінити єдиний податок?



Нерідко наводиться аргумент, що важлива перевага єдиного податку, а саме спрощення процедури і для платника податку, і для податкового органу виявляється лише тоді, коли він замінює не лише податок з доходу або прибутку, а й ПДВ, і численні спеціальні відрахування (наприклад внески до інноваційного фонду, фонду шляхового будівництва і т. ін.) і навіть соціальні відрахування за працівників. Стосовно ПДВ та соціальних відрахувань ми з цією аргументацією не погоджуємося:

Податок на додану вартість – це податок, який з кожного ступеня виробництва передається на наступний ступінь аж до кінцевого споживача. На основі стягнення попереднього податку цей податок не обтяжує підприємства. На підприємства лягають лише адміністративні витрати, тобто ведення точного бухгалтерського обліку. Проте вище вже наводився аргумент, що ведення бухгалтерського обліку відповідає власним інтересам підприємства. Додаткові адміністративні витрати на ведення бухгалтерського обліку, що враховує попередній податок (тобто ПДВ, що підприємство сплачує при придбанні товарів попереднього ступеня виробництва), можливо, не такі вже й великі. Крім того, багато малих підприємств будуть зростати і по мірі зростання через деякий час втратять право обирати єдиний податок. Цим підприємствам доведеться щонайпізніше тоді запровадити докладний бухгалтерський облік, так що виникає питання, чому їм не треба було робити цього раніше. З цього можна зробити висновок, що єдиний податок не повинен замінити ПДВ, за винятком кіосків, бо там бухгалтерський облік не вимагається.

Відносно соціальних відрахувань за працівників ми також вважаємо, що їх неможливо компенсувати за рахунок єдиного податку: в іншому випадку довелося б у майбутньому використовувати податкові надходження на потреби соціального страхування, що суперечить принципу незалежності фінансового страхування від держави. Коли б соціальні відрахування компенсувалися за рахунок єдиного податку, то виникла б загроза того, що претензіям по соціальному страхуванню не протистояли б жодні надходження соціального страхування та жодне планування фінансування.

Стосовно решти податків та платежів, як, наприклад, внески до інноваційного фонду, фонду шляхового будівництва, всіх місцевих податків і т. ін. нема таких сумнівів, як стосовно ПДВ та соціальних відрахувань. Отже, єдиний податок повинен замінити всі ці спеціальні відрахування. Однак якась частина надходжень від єдиного податку повинна потрапляти в регіони, щоб для них єдиний податок не означав податкові недоїмки.

#### с) Граничний обсяг обороту для єдиного податку

Для запланованої реформи податкового кодексу було запропоновано знизити граничний обсяг обороту для єдиного податку з фізичних осіб з 500.000 гривень на рік до 200.000 гривень на рік. Для юридичних осіб не пропонуються зміни нині діючого граничного обсягу обороту в сумі 1 млн. гривень на рік.

В рамках реформи податкового кодексу планується сильне зниження ставок податку на прибуток та доход. Внаслідок цього зниження спрощена система оподаткування, очевидно, втратить своє значення, тому що сильно скоротиться різниця між податковими ставками нормального оподаткування та спрощеною системою. На тлі такого загального сильного зниження ставок податків цілком прийнятне зниження граничного обсягу обороту для єдиного податку. Проте вище ми вже розглянули питання про те, що запровадження різних податкових ставок для юридичних та

фізичних осіб, як запропоновано у новому податковому кодексі, мало б величезні недоліки. Крім того, нема впевненості, що новий податковий кодекс буде прийнято, так що значення спрощеної системи оподаткування як засобу для малих підприємств зменшити свій податковий тягар і як засобу економічної політики до подолання тіньової економіки поки що залишається дуже великим.

#### d) Розподіл надходжень від оподаткування малого бізнесу

Якщо всі надходження від єдиного податку буде отримувати уряд і якщо цей податок замінить всі інші в тому числі і місцеві податки, то нижчі рівні державної влади будуть докладати зусиль до того, щоб малі підприємства не обирали дану систему оподаткування. А це зашкодить тій меті, що її мало досягти запровадження правила про єдиний податок, а саме: шляхом спрощення оподаткування сприяти економічному зростанню. Тому необхідно, щоб нижчі державні рівні також отримували певну частку надходжень від цього податку.

### 6. Пропозиція щодо покращання оподаткування малих підприємств

- Ми пропонуємо скоротити кількість систем оподаткування, наприклад, до двох: єдиний податок для кіосків (без обов'язкового ведення бухгалтерського обліку) та єдиний податок для решти малих підприємств (з обов'язковим поданням рахунку доходів та видатків та рахунку обороту). Податковою базою для названих останніми підприємств (підприємства з обов'язковим веденням бухгалтерського обліку) повинен і надалі залишатися оборот. Ставки податку для фізичних та юридичних осіб необхідно уніфікувати.
- Стосовно граничного обсягу обороту ми пропонуємо залишити нині діюче правило: 500.000 гривень на рік для фізичних осіб та 1 млн. гривень для юридичних осіб, або для спрощення встановити єдиний граничний обсяг обороту на рівні між 0,5 млн. гривень та 1 млн. гривень.
- Єдиний податок повинен замінити всі податки та обов'язкові платежі, за винятком ПДВ та соціальних відрахувань.
- Для врахування інфляції можна поставити питання про систематичне корегування встановленого граничного обсягу обороту. Цей пункт слід включити до закону про єдиний податок. Таким чином, граничний обсяг обороту необхідно індексувати відповідно до рівня інфляції (ціни виробника), наприклад, раз на рік.
- Нижчі державні рівні (області, райони та міста) мають отримувати певну частку надходжень від єдиного податку.

У. Т., Т. В., рецензент Р. Д.  
Жовтень 2000 р.